

L'ordenació alfabètica de mots i expressions en l'edició de llibres

JOSEP M. MESTRES
SCATERM, Institut d'Estudis Catalans
Barcelona

Resum

Uns criteris clars i raonables d'ordenació alfabètica són essencials per a bastir i estructurar les llistes de contingut i d'altra mena que complementen i enriqueixen tota classe de llibres i de treballs impresos.

Des de la imprescindible llista de referències bibliogràfiques, passant pels índexs analítics i de noms propis, i acabant en els vocabularis i diccionaris que segueixen aquest tipus d'ordenació, l'aprofitament de tots aquests materials depèn, en bona part, dels criteris que s'han seguit a l'hora d'ordenar-los.

Els beneficis que pot aportar l'adopció de propostes internacionals d'ordenació per als reculls terminològics no ens haurien de fer perdre de vista que sovint els criteris han estat pensats negligint el català i les altres llengües romàniques.

L'ordenació dels reculls terminològics no s'hauria d'apartar dels criteris establerts per l'Institut d'Estudis Catalans ni s'hauria de deixar arrossegar innecessàriament per propostes que atempten contra el geni de la llengua catalana.

PARAULES CLAU: alfabet, ordenació alfabètica, reculls terminològics, referències bibliogràfiques.

Abstract: *The alphabetical ordination of words and expressions in book publishing*

Clear and reasonable alphabetical ordination criteria are essential to construct and structure the lists of contents and of other kinds that complement and enrich all kinds of books and printed works.

From the indispensable list of bibliographic references, via analytical and proper name indexes, and ending in the vocabularies and dictionaries that apply this kind of or-

dination, the possibility of leveraging all these materials largely depends on the ordination criteria applied.

The benefits that may be delivered by the application of international ordination proposals for terminological compilations should not lead us to lose sight of the fact that such criteria have often been devised failing to take Catalan and the other Romance languages into account.

The ordination of terminological compilations should be compliant with the criteria established by the Institute of Catalan Studies and should not be unnecessarily encumbered by proposals that are contrary to the very nature of Catalan language.

KEY WORDS: alphabet, alphabetical ordination, terminological collections, bibliographic references.

1. PRESENTACIÓ

En la preparació de moltes monografies científiques amb vista a l'edició impresa es planteja la necessitat o l'interès que pot tenir de confegir, a més de la típica llista de referències bibliogràfiques, un índex d'alguna classe per a facilitar la cerca detallada de la informació que conté l'obra. No cal dir que, quan l'edició que es pensa dur a terme és digital, aquest interès és bastant més relatiu, ja que els programaris incorporen funcions de cerca que poden subvenir a aquestes necessitats; tanmateix, el fet de poder tenir una llista ordenada a la vista permet també d'establir determinades relacions que són impossibles si només es poden fer cerques individuals.

En aquesta exposició il·lustraré els aspectes que comentaré, entre d'altres, amb fragments de l'índex onomàstic que he hagut de confegir fa ben poc amb motiu de la redacció d'un estudi sobre la correcció de publicacions a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) entre el 1907 i el 2007,¹ del capítol xiv i la part iv del *Manual d'estil*,² i d'altres de collita específica per a aquesta avinentesa.³

Generalment, les entrades dels índexs remeten a les pàgines, als epígrafs, als paràgrafs o a les línies on apareixen al llarg de l'obra on es troben, i poden remetre també a altres entrades.

1. Cf. Josep M. MESTRES (2011), *Cent anys de correcció de textos i normalització a l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

2. Josep M. MESTRES et al. (2009), *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*, 4a ed., Vic i Barcelona, Eumo i altres, 2009, p. 883-957.

3. Agraïxo especialment a Ariadna Barcelona la lectura atenta del manuscrit d'aquest text i les encertades observacions que hi ha fet.

Universitat Autònoma de Barcelona	54, 108, 112, 124, 159
Universitat Catalana d'Estiu	108, 110
Universitat d'Alacant	155
Universitat de Barcelona	82, 83, 108, 109, 121
Universitat de Bochum (Alemanya)	109
Universitat de Càller	108
Universitat de Chicago (EUA)	72
Universitat de Girona	159
Universitat de Perpinyà	74
Universitat Jaume I	159
Universitat Pompeu Fabra	10, 84, 118, 152, 153, 159, 160
Universitat Rovira i Virgili	152

QUADRE 1. Noms d'universitats recollits en un índex onomàstic

El quadre 1 ens mostra un fragment de l'índex damunt dit, on podem veure, conjuntament, quines universitats surten esmentades en l'obra i quines no, i també, pel nombre de pàgines referenciades, el pes relatiu que cadascuna deu tenir dins la mateixa obra.

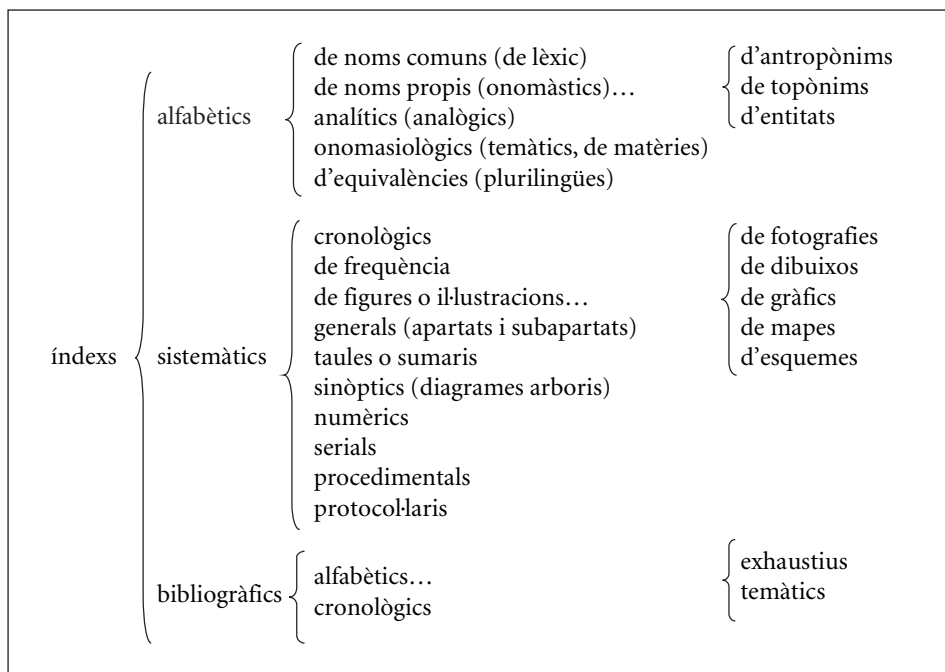
El nombre total d'entrades d'un índex ens pot oferir una idea aproximada de la minuciositat amb què ha estat buidada la informació, mentre que el nombre de conceptes i subentrades per entrada ens pot donar una idea del detall amb què s'ha tractat l'aspecte del llibre que volem consultar o llegir.

D'altra banda, la complexitat temàtica del llibre pot determinar que calgui aplegar diferents índexs en una mateixa obra, usualment situats en la part final, per a facilitar les consultes dels lectors. Així, per exemple, ultra la taula inicial de contingut (títols de capítol i poca cosa més), l'estudi que comentem conté cinc tipus d'índexs: un índex de les cobertes d'obres reproduïdes i altres documents interessants des d'un punt de vista històric (anomenat «Índex de figures»), un índex dels reculls de dades que es poden trobar al llarg del llibre («Índex de taules»), un índex dels organigrames dels serveis de correcció dels temps recents («Índex de quadres»), un índex de noms propis de persones, empreses, projectes de recerca, institucions i òrgans d'aquestes institucions («Índex onomàstic») i un darrer índex de tots els apartats i subapartats de l'obra («Índex general»). Encara n'hi podria haver d'altres, com ara un índex cronològic (al capdavall, es tracta d'una obra històrica, en què el component temporal té un pes molt important), un índex de topònims (l'índex onomàstic damunt dit no conté topònims) o un índex de matèries (aquí no hi escauria gaire, perquè el fil conductor de tot el text és la correcció de les publicacions de l'IEC al llarg del període estudiat; però podríem

trobar altres aspectes indexables: la formació dels correctors, l'assessorament lingüístic, l'organització d'activitats científiques, etc.). Aquests dos darrers tipus d'índex, finalment, no els hem considerat necessaris, i per això no han estat inclosos en l'obra.

Els índexs es poden subdividir segons que la quantitat i la diversitat d'informació que contenen ho faci aconsellable (com es podria fer amb un índex de figures, que podria repartir el contingut entre un índex de fotografies i un índex de dibuixos), o bé es poden fondre en d'altres de més genèrics (com ara els índexs analítics, que poden agrupar formes lèxiques, conceptes i noms propis).

En el quadre 2 podem veure una aproximació a la classificació dels índexs a partir de tres grans classes: índexs alfabètics, índexs sistemàtics i índexs bibliogràfics.

QUADRE 2. Proposta de classificació dels índexs

En aquesta dissertació, ens centrarem únicament en els índexs alfabètics.

2. CARACTERÍSTIQUES DE L'ÍNDEX ALFABÈTIC

La major part dels índexs publicats en paper s'ordenen alfabèticament, perquè l'ordre alfabètic és conegut per tots els parlants que han estat alfabetitzats

—valgui la redundància. En els llibres de llengua catalana, l'índex alfabètic es caracteritza perquè els ítems que aplega estan disposats seguint l'ordre de l'alfabet català (cf. el § 3). Fóra, doncs, inadequat i fins confusionari seguir un altre tipus d'ordenació alfabètica o incloure-hi criteris aliens a aquesta llengua.

Val a dir que aquesta descripció no estableix cap restricció pel que fa a la classe o les classes d'informació que volem recollir en l'índex. Això significa que, sempre que els ítems es puguin ordenar alfabèticament, els podrem englobar sota aquesta denominació, per bé que més endavant veurem que, de vegades, dins aquest tipus d'índexs cal incloure i ordenar també elements que no comencen per cap lletra del nostre alfabet.

En el quadre 3 podem veure un fragment de l'índex analític d'un manual universitari nord-americà traduït al català dins el Projecte Scriptorium de l'Institut d'Estudis Catalans,⁴ on podem observar diverses entrades que no comencen per una lletra de l'alfabet català, sinó per una xifra.

dímer	104m, GL
2,3-dimercaptopropanol	277
dimetil èter	
nombre d'hidratació	149t
3,3-dimetil-2-butanona	542p
<i>N,N</i> -dimetil- <i>p</i> -fenilendiamina	431p
1,1'-dimetilferrocè	385
dimetilgloxima	682t, 683t, 689
dimetilmercuri	24q
dina (unitat de força)	13t
2,4-dinitrofenilhidrazina	716
díode	338
— làser	465
dioxà	
força eluent	614t
tall en l'ultraviolat	614t

QUADRE 3. Llista alfabètica amb entrades que comencen per una xifra

4. Daniel C. HARRIS (2006), *Anàlisi química quantitativa*, Barcelona, Reverté. Vegeu també <http://scriptorium.iec.cat>.

La informació susceptible de fer part d'un índex és molt diversa; tanmateix, segons la classe d'informació aplegada, l'índex pot prendre una denominació més específica. Per exemple, les llistes bibliogràfiques, que generalment es disposen per ordre alfabètic dels cognoms dels autors (o dels títols, quan no hi ha autors explícits), acostumen a ésser anomenades *bibliografia*, *obres consultades*, *referències bibliogràfiques* (o, simplement, *referències*), etcètera.

Pel que fa als índexs alfabètics en general, han de contenir, com a mínim, entrades (és a dir, ítems de primer nivell), que poden ser mots o sintagmes; però també és habitual que, segons la classe concreta de contingut de l'índex alfabètic, disposin de subentrades i subsubentrades (és a dir, ítems de segon nivell i ítems de tercer nivell). No és recomanable anar més enllà en els subnivells, perquè els lectors poden tenir dificultats per a reconstruir l'ítem complet, especialment si s'omet la informació del nivell superior per a estalviar informació repetitiva (en el quadre 4 en podem veure una mostra).

<p>fixació</p> <ul style="list-style-type: none"> — d'espècie tipus, <i>vegeu</i> fixació [de tipus] — [de tipus], 13.3, 66-70, G — — després del 1930, 13.3 — — en revista de resums bibliogràfics, 69.1.2 — — per a icnotàxons, 13.3.3, 66.1 — — per designació — — — d'un sinònim, 69.2.2 — — — interpretada rígidament, 67.5 — — — original, 67.5, 68.2 — — — posterior, 69.1, 69.2 — — per monotípia, 68.3 — — — posterior, 69.3 — del tipus portador de nom, 61 — — ambigua, 67.5.3 — — condicional, 15, 67.5.3 font [tipogràfica] per als noms científics, B6 forma [formes], 15.2, 45.5, 45.6, G

QUADRE 4. Entrades amb molts nivells de subentrades

També cal tenir en compte que en els llibres de temàtica científica, especialment si són extensos, hom valora molt positivament poder espigolar la informació de cada entrada mitjançant diferents conceptes que hi estan estretament relacio-

nats. Per tant, la disposició que ens trobem en la major part dels índexs d'obres científiques és mixta; és a dir, de conceptes i de subentrades (v. el § 7).

En aquests casos, és rellevant distingir gràficament les entrades dels conceptes, com es fa en el quadre 5 amb la negreta. En aquest mateix quadre, veiem els conceptes compostos en lletra regular rodona, mentre que les subentrades estan en lletra negreta rodona (que és una distinció opcional) i figuren precedides d'un guió llarg, que equival a la forma de l'entrada de què depenen.

<p>coberta (enquadernació, tipografia) v. t. <i>tapa</i>   II: 12.1.d   font d'informació en les referències   bibliogràfiques de materials   cartogràfics XXIII: 2.4.3.2, 2.4.3.3   no serveix com a font d'informació en les   referències bibliogràfiques de llibres   XXIII: 2.4.3, 2.4.3.1   — a l'holandesa v. <i>coberta de mitja pasta</i>   — anterior II: 12.1.figura, 12.1.f   — de mitja pasta II: 12.1.d   — posterior II: 12.1.figura, 12.1.f</p>

QUADRE 5. Entrades amb molts nivells de subentrades

3. L'ORDENACIÓ ALFABÈTICA DE MOTS

La llengua catalana té bastant ben establerta l'ordenació alfabètica dels mots aïllats. La Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans en fixà els criteris el 5 de juliol de 1989, que foren publicats per primera vegada l'any 1990 en el volum *Documents de la Secció Filològica, I*.⁵

Posteriorment, aquests criteris foren recollits i explicitats l'any 1995 en la primera edició del *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, de Josep M. Mestres, Joan Costa, Mireia Oliva i Ricard Fité.⁶

L'ordenació alfabètica, com hem dit, es basa en l'ordre que ha estat establert per la gramàtica per a enumerar les lletres de l'alfabet. Com és ben sabut, cada llen-

5. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (1990), «Ordenació alfabètica en català», a *Documents de la Secció Filològica, I*, Barcelona, IEC, p. 81-83.

6. JOSEP M. MESTRES *et al.* (1995), *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*, Vic i Barcelona, Eumo i altres, p. 419-423.

gua basada en l'alfabet llatí té, generalment, més lletres que no tenia aquest alfabet —al qual s'atribueixen, convencionalment, les vint-i-tres que foren adoptades pels romans a partir del segle I aC, amb la incorporació de la Y i la Z al final de llur alfabet, provinents del grec contemporani (vegeu el quadre 6)—; en el cas del català, són les vint-i-sis que figuren en el quadre 7.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z

QUADRE 6. Alfabet llatí

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

QUADRE 7. Alfabet català

A més, en el cas del català, hi ha algunes grafies modificades (com ara la *ela* geminada, la *ce* trencada i les vocals accentuades) que requereixen criteris particulars d'ordenació:

a) El punt volat de la *ela* geminada (*ll*) no es té en compte; en el cas que dos mots només es distingeixin pel punt volat, es posa primer el que no en duu.

[1] collador ('instrument per a collar i descollar')
collador ('atorgador de beneficis')

b) La *ce* trencada (*ç*) es considera com una *c*; en el cas que dos mots només es distingeixin per la modificació d'aquesta *ce*, es posa primer el mot amb la *ce* no modificada.⁷

[2] boc ('got de cervesa')
boç ('morrió')

c) El guionet (-) interior dels mots compostos tampoc no es té en compte; en el cas que dos mots només es distingeixin pel guionet, es posa en primer lloc el mot

7. El *Manual d'estil* proposa també que la lletra *ñ* (respecte a la *n*) de l'espanyol, els signes *č* (respecte a la *c*), *š* (respecte a la *s*) i *ž* (respecte a la *z*) de l'eslovè, la *ł* (respecte a la *l*) del polonès i, en general, els casos similars d'altres llengües només serveixin per a distingir mots idèntics pel que fa als altres caràcters. Seguint el criteri general de donar prioritat a la grafia menys modificada, primer han d'aparèixer els mots sense diacrític.

que no en porta. Val a dir que, després de l'aprovació, el 19 de novembre de 1993, de l'actual normativa sobre l'ús del guionet en els mots compostos (publicada l'any 1996),⁸ ha esdevingut molt poc freqüent la coincidència de dos mots catalans que tinguin com a única diferència un guionet interior; tanmateix, sí que hi pot haver, hipotèticament, coincidència amb noms propis i amb mots d'altres llengües.

- [3] camarlenc
cama-roig
cama-sec
camat

El TERMCAT ha publicat recentment un llibret que tracta de l'ordenació alfabètica,⁹ que es basa en la norma ISO 12199:2000,¹⁰ en el qual considera el guionet interior dels compostos com a frontera de mot.¹¹ No cal dir que aquesta proposta, tal com ha estat plantejada fins ara, contradiu la normativa actual de l'IEC sobre l'ordenació alfabètica de mots.

d) L'accent i la dièresi no es tenen en compte, llevat que dos mots només es distingeixin pel diacrític; en aquest cas, l'ordre amb què s'han de disposar els mots ha de seguir la prelación indicada en el quadre 8.

1r) El mot que no porta accent gràfic. 2n) El mot que porta accent agut. 3r) El mot que porta accent greu. 4t) El mot que porta dièresi.¹² 5è) El mot que porta accent circumflex.¹³

QUADRE 8. Prelació en l'ordenació de mots amb diacrítics

8. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, SECCIÓ FILOLÒGICA (1996), «L'elaboració del *Diccionari de la llengua catalana*. Criteris aprovats per la Secció Filològica», a *Documents de la Secció Filològica, III*, Barcelona, IEC, p. 11-53, especialment, p. 22-39.

9. TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2008), *L'ordenació de termes*, Barcelona, TERMCAT.

10. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION, ISO 12199:2000(E) (2000), *Alphabetical ordering of multilingual terminological and lexicographical data represented in the Latin alphabet*, Ginebra, ISO.

11. TERMCAT, 2008, p. 36-37.

12. El TERMCAT, en l'obra damunt dita (2008, p. 35), considera l'accent circumflex abans que la dièresi. És una altra diferència respecte del que prescriu l'Institut d'Estudis Catalans.

13. El *Manual d'estil* proposa d'afegir-hi dos casos més, per aquest ordre:

6è) El mot que porta una titlla (˘) damunt una vocal.

7è) El mot que porta una rodoneta (°) damunt una vocal.

Exemple:

- [4] marques ('senyals')
 marqués (< *marcar*)
 marquès (títol nobiliari)

e) El fet que una lletra estigui en majúscula no es té en compte, llevat que dos mots només es diferenciïn en aquest aspecte, cas en el qual es posa en primer lloc el mot escrit totalment en minúscula.¹⁴

- [5] torrent (accident geogràfic)
 Torrent (Baix Empordà i Horta)

- [6] m ('metre')
 M ('molar')
 M ('mega')

f) En el cas de concurrència de més d'una d'aquestes diferències en un mateix mot, l'ordre de preferència és el mateix en què han estat esmentades les lletres *a-e*.

- [7] palla (tipus de blat)
 palla (mamífer)
 Palla
 PALLA
 PALLA

g) Si dos mots només es diferencien per la posició relativa d'una mateixa diferència, s'apliquen aquests criteris d'esquerra a dreta en l'ordre en què han estat enunciats fins aquí, començant per la inicial.

- [8] domino (< *dominar*)
 dominó (vestit talar)
 dòmino (joc i conjunt de fitxes)

h) La *ela* geminada i els dígrafs catalans *ll*, *ny*, *rr* i *ss* —i també els dígrafs espanyols *ch* i *ll*, el dígraf francès *gn* i els de qualsevol altra llengua— es consideren tan sols seqüències de dues lletres i s'ordenen d'acord amb aquesta consideració. La *Eszett* (essa doble) alemanya, que es representa β o *ss*, s'ordena com si fossin sempre dues *esses* seguides, independentment de la representació.

14. La versaleta ha d'anar després de la minúscula i abans de la majúscula.

[9] lívid
 llac
 lliça
 local

Fins aquí arriba el que estableix la normativa catalana pel que fa a ordenació de mots aïllats. Els criteris que exposem a continuació són els que proposem els autors del *Manual d'estil*, que coincideixen amb els que s'apliquen en les publicacions de l'IEC.

i) En el cas de dos o més mots absolutament idèntics quant a la grafia (els anomenats *homògrafs*), s'ordenen d'acord amb la categoria lèxica i la categoria gramatical: nom masculí, nom femení, adjectiu, determinant, verb, adverbi, preposició i conjunció.

[10] corrent, *m.* ('massa fluida...')
 corrent, *adj.* ('que corre')
 corrent, *v.* (< *córrer*)

[11] deu, *m.* ('el nombre deu')
 deu, *f.* ('naixement d'aigua')
 deu, *adj.* ('nou més un')
 deu, *v.* (< *deure*)

j) En el cas de formes idèntiques que porten superíndexs o subíndexs també idèntics, s'ordenen d'esquerra a dreta de la manera següent: superíndex esquerre, superíndex dret, subíndex esquerre, subíndex dret.

[12] ²N
 N²
₂N
 N₂

k) En les ordenacions alfanumèriques en què es tenen en compte les xifres aràbigues, les xifres es posen abans que les lletres, a fi de no complicar l'ordenació i la consulta d'aquests mots; en aquest cas, les entrades s'ordenen de xifra en xifra. Cal tenir en compte, però, que moltes designacions inclouen números d'ordre que s'han de respectar a l'hora de disposar-les (vegeu també l'exemple [23], més endavant).

[13] 2D
 3D
 A
 B

l) Les xifres romanes s'ordenen alfabèticament com a lletres majúscules, encara que, en alguns casos, es componguin amb lletra versaleta. Tanmateix, com en el punt anterior, les designacions que inclouen números d'ordre s'han de disposar seguint l'ordenació que indiquen.

[14] LV
xiquet
XXV
zeugma

m) Els noms dels compostos químics i altres termes científics que comencen per un prefix literal —sigui de l'alfabet que sigui— o pel símbol corresponent, generalment compost en cursiva, o per un prefix numèric s'ordenen sense tenir en compte aquest prefix, llevat que hi hagi una coincidència absoluta en la resta de la denominació, cas en el qual s'acaben d'ordenar tenint en compte aquests elements començant per l'esquerra de la denominació (primer, l'alfabet llatí i, després, l'alfabet grec). Igualment s'esdevé amb infixos literals o numèrics que apareixen enmig d'aquestes expressions.

[15] etilamina
etilciclobutà
N-etil-4-formilbutanamida
3-etilhexà
m-etilisopropilbenzè
4-etilnonà

[16] 3-metil-2-pentanona
4-metil-2-pentanona

n) Si la diferència consisteix només en el tipus de lletra dels símbols —amb el benentès que han d'anar primer les xifres, després les lletres llatines i al final les lletres gregues—, seguim l'ordre següent: lletres regulars rodones, lletres negretes rodones, lletres regulars cursives i lletres negretes cursives.¹⁵

[17] àstat
àstat
àstat
àstat

15. Cal advertir que en el *Manual d'estil* havíem recomanat fins ara l'ordre següent: lletres negretes cursives, lletres regulars cursives, lletres negretes rodones i lletres regulars rodones (p. 545 de la quarta edició). Creiem, però, que, seguint l'esperit dels criteris aprovats per l'IEC, s'han de posar en primer lloc les lletres menys modificades ortotipogràficament; aquest criteri també és abonat pel TERMCAT (2008, p. 40).

4. L'ORDENACIÓ ALFABÈTICA DE SINTAGMES

Contràriament al que s'esdevé amb els criteris d'ordenació alfabètica de mots, que són relativament senzills, les normes que regeixen l'ordenació de sintagmes són bastant més complexes i depenen bastant del tipus d'informació que hem d'ordenar.

D'antuvi, hi ha dos grans sistemes d'ordenació, que s'oposen diametralment:

- l'ordenació contínua, i
- l'ordenació discontinua.

A més, dins l'ordenació contínua distingim dos subsistemes:

- l'ordenació discontinua sense partícules, i
- l'ordenació discontinua amb partícules.

Tot seguit, les analitzarem amb detall.

4.1. *L'ordenació contínua*

L'ordenació contínua de sintagmes segueix l'ordre alfabètic sense tenir en compte els espais en blanc ni els caràcters no alfabètics (guionets, apòstrofs, accents, etc.) que podem trobar en els components dels sintagmes.

Es tracta d'un sistema emprat per algunes enciclopèdies que dificulta la cerca de les entrades, per tal com s'aglutinen tots els elements del sintagma i queden separades en la llista coses que la intuïció dels usuaris esperaria agrupades consecutivament (quadre 9).

Santa Anna d'Alcúdia	Sant Andreu de Sureda
Santa Bàrbara	Sant Andreu Salou
Santa Cecília de Voltregà	Santandria
Sant Aciscle	Sant Àngel
Santa Coloma de Gramenet	Santa Pau
Santa Coloma de la Comanda	Sant Bartomeu del Grau
Santa Coloma d'Aigueta	Sant Cugat del Vallès
Santa Coloma de Ròcafòrt	Sant Cugat Sesgarrigues
Santa Engràcia	Sant Esteve de la Sarga
Sant Amanç	Sant Esteve de Llitera
Santa Maria de Palautordera	Sant Esteve del Monestir
Sant Andreu de la Barca	Sant Esteve de Palautordera
Sant Andreu de Llavaneres	Sant Esteve Sesrovires

QUADRE 9. Llista de noms propis ordenats pel sistema continu

L'inconvenient principal d'aquest tipus d'ordenació és que comporta interrupcions en les sèries de noms propis (quadre 9) i de termes (quadre 10). Aquestes interrupcions poden ésser especialment perturbadores en terminologia, disciplina en què els sintagmes que constitueixen sèries lèxiques són molt habituals.

<i>Sintagmes abans d'ordenar</i>	<i>Sintagmes aglutinats abans d'ordenar</i>	<i>Sintagmes aglutinats després d'ordenar</i>	<i>Sintagmes recompostos després d'ordenar</i>
os compacte os esponjós os d'Albercht os alveolar os basilar os de Bertin os bertran os de la cara os de cartílag os del cavaller os cranial os de la cua os de l'espatlla os d'Eysson os de la galta os del genet os glabellar os dels inques os ipsiloide os del penis os de Riolan os de Silvi os sacre òscul osmi	oscompacte osesponjós osdAlbercht osalveolar osbasilar osdeBertin osbertran osdelacara osdecartilag osdelcavaller oscranial osdelacua osdelespatlla osdEysson osdelagalta osdelgenet osglabellar osdelsinques osipsiloide osdelpenis osdeRiolan osdeSilvi ossacre òscul osmi	osalveolar osbasilar osbertran oscompacte oscranial òscul osdAlbercht osdeBertin osdecartilag osdelacara osdelacua osdelagalta osdelcavaller osdelespatlla osdelgenet osdelpenis osdelsinques osdeRiolan osdeSilvi osdEysson osesponjós osglabellar osipsiloide osmi ossacre	os alveolar os basilar os bertran os compacte os cranial òscul os d'Albercht os de Bertin os de cartílag os de la cara os de la cua os de la galta os del cavaller os de l'espatlla os del genet os del penis os dels inques os de Riolan os de Silvi os d'Eysson os esponjós os glabellar os ipsiloide osmi os sacre

QUADRE 10. Llista de termes abans i després d'ordenar-los pel sistema continu

4.2. L'ordenació discontinua

L'ordenació discontinua es basa en la classificació de les unitats pluriverbals que fa servir els apòstrofs i algun altre caràcter com a frontera de mot.

4.2.1. L'ordenació discontinua sense partícules

L'ordenació discontinua sense partícules es caracteritza perquè només té en compte els mots significatius dels sintagmes (noms, adjectius, alguns determinants, verbs i adverbis); els nexes —com ara els articles, les preposicions i les conjuncions, anomenats popularment *partícules*— són omesos a l'hora d'ordenar (quadre 11).

Aquest sistema, tot i que pot semblar prou lògic, complica molt l'ordenació automàtica dels sintagmes, ja que calen programes informàtics específics per aconseguir l'ordenació correcta.

Sant Aciscle	Sant Esteve de la Sarga
Sant Amanç	Sant Esteve Sesrovires
Sant Andreu de la Barca	Santa Anna d'Alcúdia
Sant Andreu de Llavaneres	Santa Bàrbara
Sant Andreu Salou	Santa Cecília de Voltregà
Sant Andreu de Sureda	Santa Coloma de la Comanda
Sant Àngel	Santa Coloma de Gramenet
Sant Bartomeu del Grau	Santa Coloma d'Aigueta
Sant Cugat Sesgarrigues	Santa Coloma de Ròcafòrt
Sant Cugat del Vallès	Santa Engràcia
Sant Esteve de Llitera	Santa Maria de Palautordera
Sant Esteve del Monestir	Santa Pau
Sant Esteve de Palautordera	Santandria

QUADRE 11. Llista de noms propis ordenats pel sistema discontinu sense partícules

D'altra banda, l'ordenació de termes amb aquest sistema produeix llistes amb aparença desordenada i segons quines seqüències d'entrades poden costar de trobar (quadre 12).

<i>Sintagmes abans d'ordenar</i>	<i>Sintagmes sense signes ortotipogràfics ni partícules</i>	<i>Sintagmes sense signes ni partícules després d'ordenar</i>	<i>Sintagmes recompostos després d'ordenar</i>
os compacte os esponjós os d'Albercht os alveolar os basilar os de Bertin os bertran os de la cara os de cartílag os del cavaller os cranial os de la cua os de l'espatlla os d'Eysson os de la galta os del genet os glabellar os dels inques os ipsiloide os del penis os de Riolan os de Silvi os sacre òscul osmi	os compacte os esponjós os Albercht os alveolar os basilar os Bertin os bertran os cara os cartílag os cavaller os cranial os cua os espatlla os Eysson os galta os genet os glabellar os inques os ipsiloide os penis os Riolan os Silvi os sacre òscul osmii	os Albercht os alveolar os basilar os Bertin os bertran os cara os cartílag os cavaller os compacte os cranial os cua os espatlla os esponjós os Eysson os galta os genet os glabellar os inques os ipsiloide os penis os Riolan os sacre os Silvi òscul osmi	os d'Albercht os alveolar os basilar os de Bertin os bertran os de la cara os del cartílag os del cavaller os compacte os cranial os de la cua os de l'espatlla os esponjós os d'Eysson os de la galta os del genet os glabellar os dels inques os ipsiloide os del penis os de Riolan os sacre os de Silvi òscul osmi

QUADRE 12. Llista de termes abans i després d'ordenar-los pel sistema discontinu sense partícules

4.2.2. L'ordenació discontinua amb partícules

L'ordenació discontinua amb partícules és el sistema més simple d'ordenar sintagmes i també és el que es pot automatitzar més fàcilment, ja que les taules de caràcters per les quals es regeix l'ordenació alfabètica dels computadors estableix l'espai com el «caràcter» que s'ha de situar en primer lloc.

En aquest sistema s'utilitzen les fronteres de mot (com ara l'espai i l'apòstrof) per a anar ordenant els sintagmes mot per mot. En primer lloc, es té en compte el primer component del sintagma; després, el mot ple o el nexa que apareixen en segon lloc, i així successivament (quadre 13).

Sant Aciscle	Sant Esteve del Monestir
Sant Amanç	Sant Esteve Sesrovires
Sant Andreu de la Barca	Santa Anna d'Alcúdia
Sant Andreu de Llavaneres	Santa Bàrbara
Sant Andreu de Sureda	Santa Cecília de Voltregà
Sant Andreu Salou	Santa Coloma de la Comanda
Sant Àngel	Santa Coloma de Gramenet
Sant Bartomeu del Grau	Santa Coloma d'Aigueta
Sant Cugat del Vallès	Santa Coloma de Ròcafòrt
Sant Cugat Sescarrigues	Santa Engràcia
Sant Esteve de la Sarga	Santa Maria de Palautordera
Sant Esteve de Llitera	Santa Pau
Sant Esteve de Palautordera	Santandria

QUADRE 13. Llista de noms propis ordenats pel sistema discontinu amb partícules

En l'àmbit de la terminologia, aquest sistema d'ordenació és especialment interessant, perquè presenta l'avantatge de permetre agrupar els termes que pertanyen a la mateixa sèrie terminològica (quadre 14).

<i>Sintagmes abans d'ordenar</i>	<i>Sintagmes aglutinats abans d'ordenar</i>	<i>Sintagmes aglutinats després d'ordenar</i>	<i>Sintagmes recompostos després d'ordenar</i>
os compacte	os compacte	os alveolar	os alveolar
os esponjós	os esponjós	os basilar	os basilar
os d'Albercht	os d Albercht	os bertran	os bertran
os alveolar	os alveolar	os compacte	os compacte
os basilar	os basilar	os cranial	os cranial
os de Bertin	os de Bertin	os d Albercht	os d'Albercht
os bertran	os bertran	os d Eysson	os d'Eysson
os de la cara	os de la cara	os de Bertin	os de Bertin
os de cartílag	os de cartílag	os de cartílag	os de cartílag
os del cavaller	os del cavaller	os de l'espatlla	os de l'espatlla
os cranial	os cranial	os de la cara	os de la cara
os de la cua	os de la cua	os de la cua	os de la cua
os de l'espatlla	os de l'espatlla	os de la galta	os de la galta
os d'Eysson	os d Eysson	os de Riolan	os de Riolan
os de la galta	os de la galta	os de Silvi	os de Silvi
os del genet	os del genet	os del cavaller	os del cavaller
os glabellar	os glabellar	os del genet	os del genet
os dels inques	os dels inques	os del penis	os del penis
os ipsiloide	os ipsiloide	os dels inques	os dels inques
os del penis	os del penis	os esponjós	os esponjós
os de Riolan	os de Riolan	os glabellar	os glabellar
os de Silvi	os de Silvi	os ipsiloide	os ipsiloide
os sacre	os sacre	os sacre	os sacre
òscul	òscul	òscul	òscul
osmi	osmi	osmi	osmi

QUADRE 14. Llista de termes abans i després d'ordenar-los pel sistema discontinu amb partícules

Aquest sistema, doncs, és el més recomanable per a ordenar els índexs alfabètics dels llibres científics i tècnics, i també en general.

5. L'ORDENACIÓ DE SINTAGMES PERTANYENTS A CLASSES ESPECIALS

Hem dit més amunt que unes determinades classes de sintagmes poden exigir una ordenació específica que pot diferir en algun aspecte dels criteris generals suau- esmentats. Els topònims, els antropònims, els títols d'obres i les abreviacions, per exemple, requereixen restriccions afegides als criteris generals.

5.1. *Els topònims*

Els topònims començats per un article definit s'ordenen com si no portessin article inicial; en cas d'igualtat absoluta, es posa primer el topònim sense article.

- [18] Alcoletge
- l'Alcora
- Alcosser
- Alcover
- les Alcubles
- Alcúdia
- l'Alcúdia
- l'Alcúdia de Crespins
- l'Alcúdia de Veo
- Aldaia
- l'Aldea
- Aldover
- l'Aleixar
- Alella
- Alenyà

Per coherència, s'ordenen de la mateixa manera els exotopònims no catalanitzats, encara que l'article no tingui significat en la llengua del territori a què pertanyen.

- [19] Angelats
- Los Angeles
- els Angles
- Angers

5.2. *Els antropònims*

Els noms de persona s'ordenen després de desplaçar el nom de fonts al final, que se separa dels cognoms mitjançant una coma. Per a facilitar l'ordenació, és

preferible compondre els cognoms amb lletra versaleta (incloent-hi la *i*, o la còpula corresponent segons l'idioma, que de vegades els uneix) i se segueixen els criteris següents:

a) L'ordenació es fa mot per mot, sense tenir en compte la *i* entre cognoms: primer s'ordenen tots els cognoms (primer cognom, segon cognom) i, en acabat, tots els noms que tenen els mateixos cognoms (primer nom, segon nom, tercer nom). En aquest cas, la conjunció copulativa no s'arriba a tenir mai en compte, si no és que dos noms sencers coincideixen perfectament —fet bastant improbable. Si, excepcionalment, es produeix aquesta coincidència, el primer nom ha d'ésser el que no porta còpula; després ha d'anar el que porta una *i* i, al final, posem el que porta una *y*, per exemple, seguint l'ordenació alfabètica.

[20] SAMSÓ LLENAS, Joan
 SÁNCHEZ I BENEDET, Marta
 SÀNCHEZ-JUAN, Sebastià
 SÁNCHEZ I RIERA, Maite
 SÁNCHEZ I SÁIZ, Imma
 SANCHIS GUARNER, Manuel

b) Les distincions degudes a diacrítics que hem vist més amunt només s'apliquen en el cas que dos noms sencers (que comprenen els cognoms i els noms de fonts) coincideixin en els altres aspectes.

c) Les partícules o nexes gramaticals que precedeixen el primer cognom es posen al nom de fonts abans d'ordenar. Concretament, en català, no considerem que les partícules d'enllaç següents formin part del cognom: *de*, *del*, *de la*, *dels*, *de les*, *des*, *de sa* i *de ses*.

[21] ABADAL, Ramon d'
 AMAT, Rafel d'
 DOU, Ignasi de
 ORS, Eugeni d'
 RIQUER, Borja de
 SERRA, Francesc de
 VERÍ, Tomàs de

En aquesta qüestió, es pot afirmar que es compleix la dita «cada terra fa sa guerra», en el sentit que hi ha llengües que anteposen alguns nexes gramaticals però no d'altres.¹⁶

16. Podeu completar aquesta informació quant a altres idiomes consultant el capítol xiv del *Manual d'estil* (especialment, p. 550-554, § 5.2.2-5.2.16).

d) Si es tracta de persones que fan servir pseudònims o sobrenoms coneguts, és recomanable remetre al nom real, i no pas remetre del nom real al pseudònim o sobrenom, ja que hi ha persones que en fan servir més d'un o bé que signen unes obres amb el nom real i unes altres amb el pseudònim o sobrenom (v. t. el § 5.3.1.1.e). Si el pseudònim o sobrenom consta d'un nom i un cognom, aquest símil de cognom s'ha de compondre amb lletra versaleta, com els cognoms reals; en cas contrari, s'ha de compondre sense versaleta. En l'entrada del nom real, és recomanable d'afegir al final el pseudònim o sobrenom en cursiva, entre parèntesis del tipus rodó.

- [22] ALBRANCA, Antoni M. → CAMPS I MERCADAL, Francesc
 BONAFONT, Josep (*el Pastorellet de la vall d'Arles*)
 CAMPS I MERCADAL, Francesc (*Antoni M. Albranca*)
 Confrare → TALTAVULL, Pere
 Pastorellet de la vall d'Arles, el → BONAFONT, Josep
 SAISSET, Albert (*Un Tal*)
 SUNYER, Francesc
 SUNYER I ASTRE, Joan
 SUNYER BALAGUER, Pere
 TALTAVULL, Pere (*Confrare*)
 Un Tal → SAISSET, Albert

e) Un cas particular d'ordenació alfabètica d'antropònims és la dels autors de les referències bibliogràfiques, que veurem en la secció que segueix, ja que barreja ordenació de noms de persona i de títols d'obra o part d'obra.

Finalment, hi ha noms de personatges històrics i religiosos que tenen un tractament especial, com ara els relacionats amb l'Imperi romà, els medievals, papes, reis i emperadors, prínceps i princeses, sants, beats i títols nobiliaris, entre altres.¹⁷

- [23] Jaume, apòstol
 Jaume I d'Anglaterra
 Jaume II d'Anglaterra
 Jaume I de Catalunya-Aragó
 Jaume II de Catalunya-Aragó
 Jaume i Andreu, Felip

5.3. Les referències bibliogràfiques

Encara en relació amb els noms propis, l'ordenació de les referències bibliogràfiques, per la complexitat que presenta, mereix un text a banda del present. De

17. Vegeu les pàgines 548-549 del capítol xiv del *Manual d'estil* (§ 5.2.1.2-5.2.1.6).

tota manera, esbossarem ací les regles principals per les quals s'ordenen les publicacions i les parts de publicació. Aquests criteris es basen en la segona edició de les *Regles angloamericanes de catalogació*¹⁸ i també en la quarta edició del *Manual d'estil*.

La *responsabilitat* o *autoria* del document correspon a les persones o les entitats que són considerades autores, d'acord amb la disposició de la font principal d'informació (en aquest cas, especialment la portada). Aquesta informació apareix precedida de la fórmula «A:»¹⁹ en el cas de les referències bibliogràfiques de parts de monografia.

Si l'obra o la part d'obra té una autoria explícita, el nom de l'autor o autora pot ésser un antropònim (és a dir, un nom de persona) o un nom d'entitat (una institució, una empresa, etc.). Igualment, l'autoria explícita pot ésser única o múltiple.

5.3.1. L'autoria personal

L'*autor/a personal* és la persona principalment responsable de la creació del contingut intel·lectual o artístic d'una obra.

5.3.1.1. L'AUTORIA ÚNICA

Parlem de *autoria única* quan la responsabilitat de creació del contingut correspon a una sola persona, i en fem constar les dades de la manera següent:

a) En primer lloc, s'escriu el primer cognom (compost en lletra versaleta rodona) i, a continuació, separat per una coma, el nom de fonts sencer (que no s'abreuja, perquè es perdria informació rellevant;²⁰ però en els noms compostos es pot abreujar un dels noms: «M. Teresa», «Joan A.», «Francesc de B.», etc.).

b) En el cas que el nom figuri abreujat en la font principal d'informació, però en podem esbrinar amb certesa el nom de fonts sencer, la compleció del nom es pot posar entre claudàtors a continuació de la inicial (el punt de l'abreviatura del nom s'omet).

18. *Regles angloamericanes de catalogació: Traducció de: Anglo-American cataloguing rules, second edition, 2002 revision, 2005 update* (2008), 2a ed. rev. de 2002 i actual. de 2005, Barcelona, Biblioteca de Catalunya.

19. Criteri divergent de les *Regles angloamericanes de catalogació* (cf. § 13.5, p. 342-344), que recomanen d'emprar únicament la preposició «En».

20. Criteri divergent de les *Regles angloamericanes de catalogació* (cf. § 1.1F1, p. 28). Si abreugem el nom, podem perdre una informació valuosa, ja que, d'entrada, no podem saber si es tracta d'una dona o d'un home, ni si es tracta de dos autors o més que coincideixen en el primer cognom i la inicial del nom; per això optem per escriure el nom de fonts sencer sempre que sigui possible o que ens sigui donat.

- [24] BONET, S[ergi] [et al.]. *Morfologia espermàtica en porcí = Morfología espermática en porcino = Morphology of boar spermatozoa*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000. 242 p. (Arxius de les Seccions de Ciències; 126)²¹

c) Si es tracta d'una persona que sistemàticament fa servir els dos cognoms i se sap segur que vol ser coneguda d'aquesta manera, o bé si la tradició bibliogràfica ho ha consagrat d'aquesta manera per evitar confusions amb altres autors, és preferible posar els dos cognoms en comptes d'un.

- [25] BADIA I MARGARIT, Antoni M. (coord.). *Diccionari d'antroponímia catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004. [Volum de mostra]
 [26] FEBRER I CARDONA, Antoni. *Obres gramaticals, I*. Estudi introductori i edició a cura de Jordi Ginebra. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2004.

d) Quan hi ha més d'un autor amb els mateixos primer cognom i nom de fonts, és preferible distingir-los pel segon cognom, ni que sigui emmarcant-lo amb claudàtors.

- [27a] CABRÉ, Wenceslau
 CABRÉ I CASTELLVÍ, M. Teresa
 CABRÉ I MONNÉ, M. Teresa

- [27b] CABRÉ, Wenceslau
 CABRÉ [I CASTELLVÍ], M. Teresa
 CABRÉ [I MONNÉ], M. Teresa

e) Si una persona fa servir un o diversos pseudònims, és preferible agrupar totes les referències sota el seu nom real i remetre-hi des de cada pseudònim. Per a més claredat, és preferible especificar el pseudònim amb què actua en cada obra posant-lo entre parèntesis al costat del nom,²² mantenint, però, l'ordre habitual de nom i cognom.

- [28] OLIVER, Joan. *Allò que tal vegada s'esdevingué*. [Barcelona]: Aymà, cop. 1970.
 — (Pere QUART). *Poemes escollits*. Barcelona: Edicions 62, 1983.
 — *Pigmalió*. Barcelona: Edicions 62, 1991.
 QUART, Pere → OLIVER, Joan.

21. Malgrat que els criteris d'edició de la publicació present disposen l'any d'edició després de l'autoria, en tots els exemples de citacions bibliogràfiques d'aquest estudi mantenim l'any al final de la referència, tal com recomana preferentment el *Manual d'estil* al llarg del capítol xxiii.

22. Paeu atenció al criteri diferent per a les llistes que comentem en el § 5.2.d.

f) Si un nom de persona presenta variants formals segons l'obra o la llengua en què és impresa, triem la forma més comuna o habitual, o bé la més completa (en cas de dubte). Si un d'aquests noms és el que rep l'autor o autora en català, optem per aquest nom; si no, optem pel que es troba habitualment en fonts de referència del país de residència o d'activitat de la persona.

D'altra banda, si hi ha referències d'obres d'un mateix autor/a amb un cognom i amb dos, és responsabilitat de qui fa la llista decidir si s'ajunten o no; cal estar ben segur que es tracta de la mateixa persona. En cas de dubte, és preferible mantenir les referències separades. Si les acabem ajuntant, és preferible posar entre claudàtors el segon cognom, per indicar que no en totes les obres figuren els dos cognoms; també es pot emprar aquest recurs per distingir dos autors/res que tenen el mateix nom i el mateix primer cognom.

[29] VENY [I CLAR], Joan. *Estudis de geolingüística catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1978.

— *Introducció a la dialectologia catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.

— *Aproximació al dialecte eivissenc*. Palma de Mallorca: Moll, 1999.

g) Si el nom figura en les obres de referència en grec o en llatí, en cas de dubte, podem posar entre claudàtors aquest nom; així mateix, per a més claredat, en la llista bibliogràfica es pot fer una entrada amb el nom en grec o llatí i remetre a la forma del nom que hem considerat principal.²³

h) En el cas de les persones que són conegudes pel nom de pila, i així ha estat ben establert en les fonts de referència catalanes, s'entren per aquest nom i, si en tenen més d'un, pel més corrent, amb la possibilitat de fer les remissions que calgui per a més claredat.

i) Si en una llista bibliogràfica cal afegir alguna informació en relació amb el nom de l'autor o autora amb finalitat distintiva, es pot disposar a continuació del nom, separada amb una coma.

[30] Joan Pau II, papa. *Reflexiona con el Papa*. [Lleida]: Estel-Forja, 1986.

[31] Joan Carles I, rei d'Espanya. *Palabras del Rey*. Barcelona: Ediciones B, DL 1996.

[32] DARWIN, Charles, 1809-1882. *L'origen de les espècies*. Barcelona: Edicions 62, 1982.

23. Vegem-ne exemples amb noms de sants i de personatges de la noblesa al capítol xiv del *Manual d'estil* (p. 549, § 5.2.1.5 i § 5.2.1.6).

j) Si hi ha una coincidència absoluta d'autor/a i funció, a partir de la segona referència se substitueix la menció de responsabilitat per un guió llarg i un espai fix (mig quadratí, aproximadament).

- [33] FABRA, Pompeu. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Aqua, 1981.
 — *Sintaxi*. Barcelona: Aqua, 1982.
 — *Gramàtica catalana*. 11a ed. Barcelona: Teide, 1991.
 — *Gramàtica catalana*. Facsímil de: 7a ed., 1a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.
 — *Obres completes*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2005-. 6 v.

k) Si hi ha coincidència de responsabilitat però funcions diverses (p. ex., «coord.», «dir.», etc.), es fan entrades independents per a cada funció.

- [34] VILARÓ, Francesc. *Criteris lingüístics per a la senyalització viària*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1992.
 VILARÓ, Francesc (coord.). *Diccionari de carreteres*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1991. També disponible en línia a: <<http://www3.gencat.net:81/ptop/diccion.htm>> [Consulta: 25 febrer 2008].

l) Cap columna de referències no pot començar amb una obra que tingui com a responsabilitat un guió llarg. En aquest cas, cal restituir tota la menció de responsabilitat, que es pot emmarcar amb claudàtors si es considera que no pot ser confusoriari aquest ús dels claudàtors en aquell context (quadre 15).

FABRA, Pompeu. <i>Gramàtica catalana</i> . Barcelona: Aqua, 1981. — <i>Sintaxi</i> . Barcelona: Aqua, 1982. — <i>Gramàtica catalana</i> . 11a ed. Barcelona: Teide, 1991. — <i>Gramàtica catalana</i> . Facsímil de: 7a ed., 1a reimpr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2000.	[FABRA, Pompeu.] <i>Obres completes</i> . Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2005-. 6 v. FERRANDO, Antoni (coord.). <i>Guia d'usos lingüístics 1: Aspectes gramaticals</i> . [S. ll.]: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002. FERRER PASTOR, Francesc. <i>Gramàtica valenciana</i> . València: Denes, 1994.
---	---

QUADRE 15. Continuació d'una llista d'obres del mateix autor/a (amb claudàtors)

5.3.1.2. L'AUTORIA MÚLTIPLE

Amb vista a facilitar l'ordenació, s'escriuen en versaleta els cognoms de cadascun dels autors i el paràgraf que conforma cada referència es compon en paràgraf francès, és a dir, entrant una mica les línies del text a partir de la segona ratlla de la referència. Per aquest mateix motiu, s'anteposa el cognom al nom de cada autor/a i cada autor/a se separa del següent mitjançant un punt i coma; a més, se segueixen els criteris següents:

a) Com en el cas anterior (§ 5.3.1.1.j), si hi ha una coincidència absoluta d'autors i funcions, a partir de la segona referència se substitueix la menció de responsabilitat per un guió llarg i un espai fix (mig quadratí, aproximadament). Les obres pertanyents als mateixos autors (sempre que facin funcions idèntiques) s'ordenen cronològicament entre elles; i, encara, dins un mateix autor i un mateix any, les obres s'ordenen alfabèticament pel títol i, en acabat, s'afegeix una lletra minúscula cursiva (en ordre creixent començant per la *a*) en el cas que s'hagin de distingir perquè s'hi fa referència des del text del document.

- [35] OLIVA, Salvador; BUXTON, Angela. *Diccionari anglès-català*. 2a ed., 10a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2004.
— *Diccionari català-anglès*. 2a ed., 9a reimpr. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2004.

b) Si hi ha coincidència de responsabilitats però funcions diverses (p. ex., «coord.», «dir.», etc.), es fan entrades independents per a cada funció, tal com hem mostrat a 5.3.1.1.k.

c) En el cas que es facin constar els dos cognoms, el nexa copulatiu entre els cognoms (*i*, en el cas del català) no es té en compte a l'hora d'ordenar-los alfabèticament. Sí que es tenen en compte, però, l'absència del segon cognom²⁴ i la presència de preposicions i articles.

d) És totalment desaconsellable emprar abreviacions genèriques del tipus «DD. AA.» ('diversos autors') o, encara pitjor, «AA. VV.» ('autors varis'), no solament pel fet de fer servir inicials dobles com a marca de plural, sinó sobretot perquè no aporta cap informació útil a les dades bàsiques de l'obra i perquè complica innecessàriament l'ordenació alfabètica de les referències i pot desorientar els usuaris. Tampoc no és admissible indicar que l'autor/a és «ANÒNIM», pels mateixos motius. Per tant, si no hi consten autors concrets, cal ordenar pel títol (vegeu, més endavant, el § 5.3.3).

24. Pareu atenció que, amb vista a l'ordenació, no és gens banal que s'hi faci constar un cognom o dos; tanmateix, hom parteix de la base que, en general, només hi figura el primer cognom.

e) Quan hi ha més d'un autor, es transcriuen en l'ordre en què figuren en el document, d'esquerra a dreta i de dalt a baix, i ordenem pel cognom i el nom de fonts del primer autor. Una vegada agrupades totes les obres que tenen el mateix primer autor, se subordenen pel segon i, en acabat, pel tercer. Si n'hi ha més de tres, es posa la menció del primer autor seguida de l'expressió llatina *et al.* ('i d'altres'); les referències amb un autor i l'expressió *et al.* se situen en primer lloc. Si coincideix el primer dels autors i els altres són diferents, es fan entrades separades per a cada obra.

- [36] CABRÉ, M. Teresa; BOZZO, Maria; SANTAMARIA, Carolina. «Característiques del 'Diccionari de la llengua catalana' de l'Institut d'Estudis Catalans (I)». *Llengua i Ús* [Barcelona], núm. 4 (3r quadrimestre 1995), p. 27-30.
— «Característiques del 'Diccionari de la llengua catalana' de l'Institut d'Estudis Catalans (II)». *Llengua i Ús* [Barcelona], núm. 5 (1r quadrimestre 1996), p. 33-38.
- CABRÉ, M. Teresa; ESTOPÀ, Rosa; LORENTE, Mercè. «Terminología y fraseología». A: POZZI, María [comp.]. *Actas del V Simposio Iberoamericano de Terminología: Terminología, ciencia y tecnología* [Ciutat de Mèxic, 3-8 novembre 1996]. Ciutat de Mèxic: Colegio de México: Unión Latina, 1998, p. 67-81
- CABRÉ, M. Teresa; FELIU, Judit (ed.). *La terminología científico-técnica: reconocimiento, análisis y extracción de información formal y semántica*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. Institut Universitari de Lingüística Aplicada, 2001.
- CABRÉ, M. Teresa; LORENTE, Mercè; ESTOPÀ, Rosa. «Criterios de reconocimiento de la fraseología a partir del análisis de corpus». A: *V Simposio Iberoamericano de Terminología* [Ciutat de Mèxic, 3-8 novembre 1996]. Ciutat de Mèxic: Colegio de México: Unión Latina, 1998.
- CABRÉ, M. Teresa; RIGAU, Gemma. *Lexicología i semàntica*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1985.

f) La menció de responsabilitat pot contenir fins a tres noms de persona com a autoria múltiple, separats per un punt i coma.

- [37] VILARÓ, Francesc; VILCHES, Àngel (coord.). *Diccionari de ports i costes: Català, castellà, francès, anglès*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Política Territorial i Obres Públiques, 1995.
- [38] MUNTANER, Jordi; FERRER, Xavier; MARTÍNEZ-VILALTA, Albert. *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*. Barcelona: Ketres, 1984.

g) Si una menció de responsabilitat ha de fer constar més de tres persones o entitats que fan la mateixa funció, s'ometen totes menys la primera. Indiquem

aquesta omisió posant l'expressió llatina *et al.* ('i d'altres') entre claudàtors: «[*et al.*]» a continuació del primer nom. De tota manera, si qui ha redactat la bibliografia ha optat per posar-hi tots els autors, cal respectar-ho (per bé que haurien de ser sistemàtics en aquesta pràctica).

[39a] MESTRES, Josep M. [*et al.*]. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 4a ed. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009.

[39b] MESTRES, Josep M.; COSTA, Joan; OLIVA, Mireia; FITÉ, Ricard. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 4a ed. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat, 2009.

5.3.2. L'autoria col·lectiva

En algunes obres no hi ha cap persona designada responsable de la creació del contingut intel·lectual o artístic, sinó que són una entitat o diverses les que tenen aquesta atribució. Generalment, es tracta d'obres que parlen de la mateixa entitat que figura com a autora; però també poden ser obres de caire més o menys normatiu que emanen de l'entitat autora per l'autoritat que aquesta té.

L'*entitat* és una organització o un grup de persones que s'identifica amb un nom concret i que actua, o pot actuar, com una unitat intel·lectual i que té un cert estatus legal. En el cas que l'entitat sigui coneguda mitjançant una sigla, fem la referència bibliogràfica pel nom sencer, i, en general, és recomanable que, en el lloc que correspongui, es posi una remissió de la sigla al nom sencer. (Si coincideix amb el nom de l'editor/a, aquest darrer s'escriu mitjançant la seva sigla.)

[40] INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana* [en línia]. 2a ed. Barcelona: IEC, 2007. <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: 19 abril 2007].

Considerem que una obra emana d'una entitat si pertany a una de les categories següents:

a) És una obra administrativa que tracta de l'entitat mateixa, de la seva política interna, del seu funcionament, de les seves finances, de les seves activitats, de la seva organització, del seu personal, dels seus associats o dels seus recursos (com ara catàlegs i inventaris).

b) És una obra jurídica, oficial o religiosa, com ara lleis, decrets llei, reglaments administratius, constitucions, regles de procediments de tribunals, tractats, decisions judicials, intervencions parlamentàries, lleis religioses i obres litúrgiques.

c) És una obra que enregistra el pensament col·lectiu de l'entitat (com ara informes de comissions i declaracions oficials sobre aspectes relatius a la política externa).²⁵

d) És una obra que informa de l'activitat col·lectiva d'un congrés, d'una expedició o d'un esdeveniment (com ara una fira, una exposició o un festival) i l'entitat respon a la definició que acabem de donar.

e) És una obra que ha resultat de l'activitat col·lectiva d'un grup d'intèrprets artístics com un tot i en la qual la responsabilitat del grup va més enllà de la mera interpretació o execució. Entre les publicacions que són el resultat d'aquest tipus d'activitat s'hi inclouen els enregistraments sonors, les pel·lícules, els enregistraments de vídeo o de DVD i documents escrits d'interpretacions artístiques.

f) És material cartogràfic que emana d'una entitat altra que la que únicament és responsable de l'edició o de la distribució.

[41a] UNIVERSITAT DE BARCELONA. BIBLIOTECA. *Catàleg dels incunables de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1995.

[42a] AJUNTAMENT DE BARCELONA. *L'acció educativa de l'Ajuntament de Barcelona*. [Barcelona]: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació, DL 2003.

Recordem que en bibliografies molt acurades, si l'autoria correspon a un organisme públic (és a dir, de l'Administració), es posa el nom geogràfic del territori a què pertany (nació, estat, regió, etc.), un punt, el nom de l'administració de què es tracti (s'omet el topònim que porti si coincideix amb el nom de l'estat o la nació), un altre punt i l'òrgan en qüestió d'aquesta administració (sense anteposar-hi el topònim de nació o estat). En general, però, es posa directament el nom de l'administració, un punt i l'òrgan en qüestió (en cap cas no escurcem el nom de la institució, encara que coincideixi amb el del municipi), com hem vist en els exemples [41a] i [42a].

[41b] BARCELONA. UNIVERSITAT DE BARCELONA. BIBLIOTECA. *Catàleg dels incunables de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1995.

[42b] BARCELONA. AJUNTAMENT DE BARCELONA. *L'acció educativa de l'Ajuntament de Barcelona*. [Barcelona]: Ajuntament de Barcelona. Institut d'Educació, DL 2003.

25. En aquest sentit, cal tenir en compte que els documents lingüístics normatius emanats del Ple de l'Institut d'Estudis Catalans o de la Secció Filològica d'aquesta institució porten, com a autoria, «INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS» i «INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA», respectivament.

g) Quan hi ha més d'una entitat, es transcriuen en l'ordre en què figuren en el document, d'esquerra a dreta i de dalt a baix, i se separen amb un punt i coma. Si n'hi ha més de tres, es posa la menció del primer autor seguida de l'expressió llatina *et al.* ('i d'altres'); les referències amb una entitat i l'expressió *et al.* se situen en primer lloc.

- [43] GOVERN D'ANDORRA. SERVEI DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA; TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA. *Vocabulari dels esports d'hivern*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1999.

h) En les publicacions periòdiques, en principi, no es fa constar cap responsabilitat del document en les publicacions en sèrie, sinó que s'introdueixen directament pel títol.

- [44] *Revista Andorrana de Dret i Jurisprudència* [Andorra la Vella: Col·legi d'Advocats] (1988-).
- [45] *Què Cal Saber?* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Societat Catalana de Biologia] (novembre 1984 -).

5.3.3. *Les obres sense autoria explícita*

a) Com hem avançat més amunt (§ 5.3.1.2.d), no és recomanable fer servir expressions genèriques per a designar l'autoria d'una obra ni anomenar-la «ANÒNIM». En aquests casos, cal entrar i ordenar l'obra pel títol.

- [46] GONZÁLVIZ, Hèctor (coord.). *Fonet: Pràctiques de fonètica autoavaluatives* [CD-ROM]. Alacant: Universitat d'Alacant. Departament de Filologia Catalana, 2007.
- GRAS, Rosa-Victòria. *L'actor i la dicció*. Vilassar de Mar: La Busca, 1997.
- Guia d'usos lingüístics, 1: Aspectes gramaticals*. [Alacant]: Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, 2002.
- Igualtat, llenguatge i Administració: propostes per a un ús no sexista del llenguatge*. València: Generalitat Valenciana. Direcció General de la Dona i per la Igualtat, 2009. També disponible en línia a: <<http://www.bsocial.gva.es/portal/portal?docid=6080>> [Consulta: 27 abril 2009].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA. *Gramàtica de la llengua catalana: (Versió provisional)* [en línia]. Vol. I. Barcelona: IEC, 2002. <<http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>> [Consulta: 22 novembre 2007].

b) Les enciclopèdies i els diccionaris enciclopèdics s'entren pel títol de l'obra, i no pel director/a o coordinador/a.

[47] *La gran enciclopèdia en català*. [Barcelona]: Edicions 62, 2004. 20 v.

Les *Regles angloamericanes de catalogació* recomanen que no es tingui en compte l'article inicial dels títols (*el, la, els, les, un, una, uns, unes*) a l'hora d'ordenar alfabèticament les obres.²⁶ Tanmateix, creiem que és preferible tenir en compte sempre els determinants *un/una/uns/unes*, independentment que es tracti d'un article o d'un quantificador, ja que no sempre és fàcil distingir aquestes dues funcions.

[48] Títols d'obra ordenats d'acord amb les regles exposades:

L'amic dels llauradors o aforismes rurals
El cel i el temps en la cultura popular: Dites, noms i expressions a les Terres de l'Ebre
Les llengües del món
Els pobles del Pirineu en el refranyer geogràfic català i aranès
Els refranys catalans
Un horitzó mar endins
Un segle de cites
Una taula dels temps geològics

6. LA DISPOSICIÓ DE LES SUBENTRADES EN ELS ÍNDEXS

Els reculls terminològics elaborats pel TERMCAT separen totes les unitats pluriverbals, tant en la llista principal (en què cada entrada conté tota la informació) com en les llistes inverses (que remetent de les formes de les altres llengües a les formes catalanes).

Tanmateix, els diccionaris especialitzats de referència agrupen totes les unitats pluriverbals que comparteixen el nucli sintàctic en un sol article, com ho fa, per exemple, el *Diccionari enciclopèdic de medicina*:²⁷

[49] **os**¹ *m* (al *Knochen*; an *bone*; c *hueso*; fr *os*; it *osso*) **1** *l* Teixit ossi, teixit connectiu de notable elasticitat i duresa, que en els vertebrats efectua la funció de sosteniment del cos, la de protecció d'alguns òrgans (cervell, cor, pulmons) i la de possibilitar el moviment (a tall de palanques mogudes pels músculs). **2 os compacte** Teixit ossi compacte. **3 os cortical** Capa de teixit ossi compacte que ocupa la perifèria de les diàfisis dels ossos llargs. **4 os esponjós** Teixit ossi esponjós. **5 os marmori d'Albers-Schönberg** Osteopetrosi. **6 os pericondral** Teixit ossi

26. *Regles angloamericanes de catalogació* (2008), p. 649, § A.4D1.

27. *Diccionari enciclopèdic de medicina* (2002), 1a reimpr. de la 2a ed., Barcelona, Enciclopèdia Catalana. També disponible en línia a: <<http://www.grec.cat/home/cel/mdicc.htm>> [Consulta: 29 setembre 2010].

format a partir del pericondri predecessor del periosti. **7 os periòstic** Os pericondral. **8 os pur** Teixit ossi reduït a la seva substància fonamental, un cop efectuada per mitjans fisicoquímics la supressió dels seus elements orgànics. Ha estat emprat en empelts ossis, sense bons resultats. **9 os trabecular** Teixit ossi esponjós. [...]

- [50] agents
- alquilants 199
  - físics 199
  - infecciosos 349
  - intercalants 199
  - químics 199

En els índexs d'obres científiques de vegades es transgredeix aquesta regla quan hi ha algun terme pluriverbal que és especialment rellevant en aquesta obra, per tal de racionalitzar l'extensió de cada entrada.

- [51] acetosiringona 308
 àcid *N*-acetilmuràmic 24, 164
 àcid cetodesoxioctanoic 27
 àcid desoxiribonucleic Vegeu *DNA*
 àcid diaminopimèlic 24-25
 àcid dipicolínic 279
 àcid estomacal 407-408
 àcid glicerol teicoic 26
 àcid lipoteicoic 24
 àcid nalidíxic 360, 399
 àcid nítrós 199
 àcid ribitol teicoic 26
 àcid ribonucleic Vegeu *RNA*
 àcid siàlic 409-410, 415
 àcid sulfúric atmosfèric 373
 àcid teicoic 24, 26, 34
 acidesa Vegeu *pH*
 acidobacteris 209, 305

Generalment, les subentrades es fan entrar una mica i es componen amb el tipus de lletra que l'entrada; aquest detall és especialment rellevant quan també s'indexen els conceptes de l'entrada. Per a indicar que es tracta d'una unitat escapçada pel mot de l'entrada, un bon recurs és assenyalar que es reprèn aquest mot mitjançant un guió llarg.

- [52] diarrea
- bacteriana 406, 431
  - del viatger 320
  - vírica 335, 427

També són acceptables les subsubentrades, que s'encapçalen per dos guions llargs i que s'entren una mica més que les subentrades; però no s'ha d'abusar d'aquest recurs, perquè cada vegada costa més reconèixer la forma completa, que queda més lluny físicament.

Si l'índex consta d'entrades i subentrades, i una entrada continua en la columna següent, a començament d'aquesta columna és recomanable indicar, entre claudàtors, l'entrada de què depèn. Si és una subsubentrada la que segueix, cal indicar entre claudàtors i amb la mateixa disposició que els correspon, l'entrada i la subentrada de què depèn.

[53] complex

- antigen-anticòs 410
- d'atac a la membrana 410-412
- de l'enzim nitrogenasa 122, 286-287
- d'iniciació 151-153
- — 30S 152-153
- — 70S 152-153
- — obert 145
- — tancat 145
- ternari 155
- TonB 103

[54] [DNA (àcid desoxiribonucleic)]

- [virus d'Epstein-Barr]
- superenrotllat 42-43, 64, 136, 233-234
- Z 234

7. ELS CONCEPTES DE LES ENTRADES I LES SUBENTRADES

Com hem dit més amunt (cf. el § 2), en les obres científiques els termes poden aparèixer en múltiples pàgines de l'obra, i una simple enumeració d'aquestes és poc útil per a trobar el que hom vol consultar. Per això és bastant habitual de repartir les diferents referències segons els conceptes de l'entrada que hi són tractats.

- [55] **cianobacteris** 46, 94, 174, 304, 306-307
- desenvolupament 275-276, 286-287
  - diferenciació 275-276, 286-287
  - en els oceans 371
  - evolució 207, 209
  - fòssils de les formes filamentoses 206
  - fotosíntesi 95, 97
  - heterocists 275-276, 286-287, 306
  - simbiosi 379

A l'hora de combinar conceptes i subentrades, és recomanable posar en primer lloc els conceptes de l'entrada i, a continuació, les subentrades. Dins de cada subentrada també se segueix la mateixa distribució: primer, conceptes i, en acabat, les subsubentrades. Finalment, les subsubentrades només poden portar a sota els conceptes corresponents.

- [56a] compostos
- amfipàtics 23
  - hidrofílics 25
    - entrada en els bacteris 27
  - hidrofòbics 25
    - exclusió de compostos perjudicials 27
  - orgànics 360
    - en el cicle del carboni 361-364
  - perillosos 80
    - degradació 80-81

- [56b] compostos
- **amfipàtics** 23
  - **hidrofílics** 25
    - entrada en els bacteris 27
  - **hidrofòbics** 25
    - exclusió de compostos perjudicials 27
  - **orgànics** 360
    - en el cicle del carboni 361-364
  - **perillosos** 80
    - degradació 80-81

8. LES REMISSIONS ENTRE ENTRADES

En ciència, és poc habitual que hi hagi termes sinònims; però de vegades es donen casos de sinonímia que s'han de recollir en la mateixa obra. Aleshores, en confeir l'índex analític, per exemple, cal remetre del terme secundari al terme principal. Aquestes remissions poden ser *absolutes* o *complementàries*.

Les remissions absolutes no contenen cap més informació que la remissió mateixa, que generalment s'indica mitjançant el verb *Vegeu* i la forma de l'entrada o la subentrada a la qual es remet.

- [57] EF Vegeu *factor edema*
 factor
     — de càrrega 133
     — de nodulació 386
     — desencadenant 157-158
     — edema (EF) 451
     — letal (LF) 451
 FL Vegeu *factor letal*

Finalment, les remissions complementàries relacionen dues entrades amb contingut. Habitualment, són ampliacions d'informació que hi està relacionada; no són veritables sinònims. La remissió complementària s'indica mitjançant l'expressió *Vegeu també* i la forma de l'entrada o la subentrada a la qual es remet (quadre 16).

<p>antibiòtics 398-399 dianes 150 en el sòl 398 funcions en els organismes productors 310, 398 inhibició de la síntesi de mureïna 24 mecanisme d'acció 399 producció comercial 458, 462 producció per <i>Streptomyces</i> 310, 392 resistència 193, 198, 270, 298, 404, 448-449, 454 secreció 397 sensibilitat 27 ecologia 355; vegeu també <i>ecologia microbiana</i> virus 334-335</p>	<p>[ecologia] — microbiana 354-374 fàrmacs producció mitjançant bacteris modificats genèticament 462-464 — antimicrobians 403, 454; vegeu també <i>antibiòtics</i> fimbries 31, 34, 35-37; vegeu també <i>pèls</i> funcions 36-37 — dels bacteris gramnegatius 36 — dels bacteris grampositius 36 pèls 35-37; vegeu també <i>fimbries</i> — radicals 386-387 — sexuals 193-194</p>
--	---

QUADRE 16. Entrades i subentrades amb remissions complementàries

9. BIBLIOGRAFIA

- Diccionari enciclopèdic de medicina* (2002). 1a reimpr. de la 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. També disponible en línia a: <<http://www.grec.cat/home/cel/mdicc.htm>> [Consulta: 29 setembre 2010].
- HARRIS, DANIEL C. (2006). *Anàlisi química quantitativa*. Barcelona: Reverté.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007). *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona: IEC: Edicions 62: Enciclopèdia Catalana. També disponible en línia a: <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: 29 setembre 2010].
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. SECCIÓ FILOLÒGICA (1990). *Documents de la Secció Filològica, I*. Barcelona: IEC.
- (1996). *Documents de la Secció Filològica, III*. Barcelona: IEC.
- INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION (2000). ISO 12199:2000(E). *Alphabetical ordering of multilingual terminological and lexicographical data represented in the Latin alphabet*. Ginebra: ISO.
- MARTÍNEZ DE SOUSA, JOSÉ (1987). *Diccionario de ortografía técnica*. Madrid: Piràmide.
- (1995). *Diccionario de lexicografía práctica*. Barcelona: Bibliograf.
- MESTRES, JOSEP M. (2011). *Cent anys de correcció de textos i normalització a l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- MESTRES, JOSEP M.; COSTA, JOAN; OLIVA, MIREIA; FITÉ, RICARD (1995). *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat.
- (2009). *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 4a ed. Vic: Eumo; Barcelona: Universitat de Barcelona: Universitat Pompeu Fabra: Associació de Mestres Rosa Sensat. Amb 1 disc òptic (CD-ROM).
- MESTRES, JOSEP M.; GUILLÉN, JOSEFINA (2001). *Diccionari d'abreviacions: Abreviatures, sigles i símbols*. 2a ed., rev. i ampl. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Projecte Scriptorium* [en línia] (2006). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans: Fundació Alsina i Bofill: Fundació Congrés de Cultura Catalana: Fundació Joaquim Torrens Ibern, act. 28 novembre. <<http://scriptorium.iec.cat>> [Consulta: 29 setembre 2010].
- Regles angloamericanes de catalogació: Traducció de: Anglo-American cataloguing rules, second edition, 2002 revision, 2005 update* (2008). 2a ed. rev. de 2002 i actual. de 2005. Barcelona: Biblioteca de Catalunya.
- SEVA, ANTONI (dir.) (2003). *Diccionari llatí-català*. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2008). *L'ordenació de termes*. Vic: Eumo; Barcelona: TERMCAT.
- UNIÓ INTERNACIONAL DE QUÍMICA PURA I APLICADA (IUPAC) (2008). *Magnituds, unitats i símbols en química física* [en línia]. 2a ed., corr. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. <<http://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000049/00000040.PDF>> [Consulta: 29 setembre 2010].